

INLEIDING

Voorwoord

In de afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor hoogbegaafde kinderen in het onderwijs. We staan daarmee aan het begin van een leerproces en deze kaarten leveren daar een bijdrage aan door meer *inzicht* te geven *in de werk- en denkwijze van deze kinderen*.

Een hoogbegaafde leerling in je klas hebben is een ingewikkelde klus. Voor jou en voor de leerling. Je ziet namelijk eigenlijk te weinig hoogbegaafden om ‘het goed in de vingers’ te krijgen en de leerling heeft *te weinig gelijkgestemden om zich heen* om een goed zelfbeeld te ontwikkelen. Toch kun je met de nodige inspanning hoogbegaafde kinderen in je klas hebben.

Door voldoende te inventariseren wat de leerling nodig heeft, door goed aan te sluiten bij zijn interesses en door het vervangende werk zelf serieus te nemen, schep je belangrijke voorwaarden waaronder deze leerling *binnen de reguliere groep* goed kan blijven functioneren. Als je opmerkt dat een leerling ondanks al je inspanningen niet goed functioneert, begeleid het kind dan liever naar een school waar het vermoedelijk beter zal passen dan dat je blijft tobben met het kind. Want ook al doe je erg je best om ook deze leerling te bedienen, je kunt in één ding niet voorzien: een sociale omgeving met gelijkgestemden. Het kan daarom voor het kind goed zijn om bijvoorbeeld naar een *plusklas* te gaan. Ook is het soms onvermijdelijk om een kind te *versnellen* of het te begeleiden naar een *hoogbegaafdenschool*. Voel je daar dan niet ongelukkig over: het ligt niet aan jou, het ligt niet aan het kind, dit kind heeft gewoon iets nodig dat jij op dat moment niet kunt bieden.

INLEIDING

Voorwoord

Het zou mooi zijn als we in het onderwijs een sjabloonje zouden hebben van ‘De hoogbegaafde leerling’. Dat is er niet. Er is nog steeds **geen definitie** van wat **hoogbegaafdheid** precies is. Er zijn allerlei theorieën die bepaalde eigenschappen benoemen, maar een sluitende theorie is er nog niet. Er zijn er wel een paar theorieën die goed in de buurt komen: het multifactorenmodel van Franz Mönks (dat laat het functioneren zien van hoogbegaafde kinderen), het *Zijnsluit* van Tessa Kieboom en het *Delphimodel* (diverse auteurs).

Hoewel er geen eenduidige theorie is over hoogbegaafdheid, zijn er wel duidelijke verschillen tussen **hoogbegaafde en meerbegaafde leerlingen**. Zo stellen hoogbegaafde leerlingen meer vragen en nemen meerbegaafde leerlingen de stof sneller aan zonder er over te vragen. Hoogbegaafde leerlingen willen liever allerlei bewerkingen uitvoeren met de stof liever dan dat ze de stof leren, terwijl meerbegaafden ‘genoegen nemen’ met het kennen van de stof. En een heel belangrijk verschil is dat hoogbegaafden liever topdown leren, terwijl een meerbegaafd kind ook tevreden is met het bottom up leren.

Met deze kaarten hoop ik een handig middel te bieden. Leg ze op je bureau en pak ze wanneer nodig. Succes!

XL-leren, *Lilian van der Poel*
info@xl-leren.com

INLEIDING

Wie en wat?

Deze 48 kaarten ondersteunen het leren zien van hoogbegaafdheid aan de hand van drie rubrieken: *leergedrag*, *emotioneel gedrag* en *sociaal gedrag*. Bij *leergedrag* vind je allerlei gedrag dat hoort bij ontbrekende vaardigheden rondom leren. In de rubriek *emotioneel gedrag* wordt gedrag benoemd dat invloed heeft op het emotioneel functioneren van kinderen. De rubriek *sociaal gedrag* belicht gedrag dat te maken heeft met het sociaal functioneren.

Wie kan ik herkennen met deze 48 kaarten? De kaarten bieden **ondersteuning** bij het **herkennen** van hoogbegaafde leerlingen in de klas of op school. Leerkrachten, intern begeleiders en andere professionals die met kinderen werken kunnen de kaarten hiervoor inzetten.

Wat kan ik precies zien met deze kaarten? De kaarten helpen **het gedrag** van het hoogbegaafde kind te herkennen. Ieder onderwerp bestaat uit **2 kaarten** met telkens **dezelfde structuur**:

- Wat zie ik?
- Waarom gedraagt de leerling zich zo?
- Wat kan ik doen om te helpen?
- Wie kunnen helpen?

De kaarten bieden ook een aantal strategieën om hoogbegaafde kinderen te helpen zich te ontwikkelen. In de tekst wordt overal 'hij' en 'hem' gebruikt; dit kan natuurlijk ook 'zij' of 'haar' zijn.

INLEIDING

Waarom, wanneer en hoe?

Waarom heb ik deze kaarten nodig? Veel leerkrachten zien te weinig hoogbegaafde leerlingen om ze goed te leren herkennen. Ook zijn er verschillende typen hoogbegaafden. Deze kaarten helpen bij het signaleren van hoogbegaafden. Alle kaarten bieden een aantal oplossingen die ingezet kunnen worden bij het helpen **ontwikkelen van leerlingen**.

Wanneer zie ik of een leerling hoogbegaafd is?

De kaarten stellen **geen diagnose**. Ze helpen je op weg bij het herkennen van signalen die kunnen wijzen op hoogbegaafdheid. Zie je meer dan vijf kenmerken van hoogbegaafdheid? Bied de leerling dan onderwijs op zijn niveau. Een diagnose is dan niet meer belangrijk: de leerling krijgt passend onderwijs.

Hoe weet ik dan wat ik moet doen?

De kaarten geven inzicht in het gedrag van de leerling. Dit zijn **sleutels** tot **handelen**. Op de tweede kaart van ieder onderwerp staan strategieën die samen met de ouders en de leerling ingezet kunnen worden. Op de achterkant staat welke **samenwerking** het meeste resultaat geeft.

INLEIDING

Inhoud

■ Leergedrag observeren, begrijpen en beïnvloeden

1. Motivatie
2. Doorzetten
3. Geheugenproblemen
4. Kennisgebrek

■ Emotioneel gedrag observeren, begrijpen en beïnvloeden

5. Faalangst
6. Frustratie
7. Stress
8. Sensitiviteit

■ Sociaal gedrag observeren, begrijpen en beïnvloeden

9. Onderpresteren
10. Onafhankelijkheid
11. Zelfstandigheid
12. Samenwerken

COLOFON

© Schoolsupport – www.schoolsupport.nl

Auteur: Lilian van der Poel [XL-Leren]

Eindredactie: Femke Winkels [Schoolsupport]

Vormgeving: Pollet & Van Eyck [Schoolsupport]

© Schoolsupport bv. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, of door fotokopiëren, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

LITERATUUR

Talent-Vaardig, methode voor het aanleren van vaardigheden bij (hoog)begaafde kinderen; Yvonne Buijsen-Duran ■ *Onderpresteren;* Saskia Bruyn en Monique Schaminée ■ *Ik kan dat niet! zegt mijn kind Omgaan met faalangst bij kinderen;* Marc Litière ■ *Hoogbegaafd, Als je kind (g)een einstein is;* Tessa Kieboom ■ *Mindset, de weg naar een succesvol leven;* Carol Dweck ■ *De 7 uitdagingen;* Tijl Koenderink ■ *Slim maar...;* Peg Dawson ■ *Mijn kind is hooggevoelig;* Ilse van den Daele en Linda T'Kindt